

SÍŤ MATEŘSKÝCH CENTER®

ruka, která hýbe kolébkou, hýbe celým světem...

NORSKÁ INSPIRACE

Zpráva ze studijní cesty do Norska 23. – 28. června 2015

v rámci projektu 3730046

Akademie svobodného a aktivního občanství

Partner projektu – obec Nord-Odal zastoupená starostkou Lise Selnes

Účastnice: Lucie Nemešová – manažerka projektu, Rut Kolínská – metodička projektu, Petra Benešová – krajská koordinátorka Sítě MC a lokální politička, Jiřina Chlebovská – krajská koordinátorka Sítě MC pro Moravskoslezský kraj

Poděkování

Po celou dobu nás provázeli „průvodci“ Stanislav Kostiha a Roar Lishaugen. Díky jejich osobnímu dobrovolnickému nasazení získal náš pobyt neplánovanou přidanou hodnotu. Vše jim děkujeme za průběžnou podporu a za tlumočení, kdy jsme si nebyly jisté, za odpovědi na naše doplňující dotazy, které přicházely později, za přiblížení běžného života v Norsku i za cenné rady, které nám usnadnily vyrovnat se s kulturními rozdíly.

Zprávu zpracovala na základě vyhodnocení a individuálních postřehů účastnic

Rut Kolínská

Síť mateřských center 2015

VÝCHODISKO

Volba partnera – „malé“ obce Nord-Odal – vycházela z jedné z dlouhodobých vizí, ke kterým směřuje Síť mateřských center: **stabilní, svobodná a propojená občanská společnost se svobodnými, kompetentními občany a občankami v České republice**. Občanská společnost vzniká odspodu, proto bylo jasné, že ne se na příkladu malé obce můžeme mnohému naučit.

Svobodná, sebevědomá a aktivní občanská společnost vyžaduje svobodné, sebevědomé a aktivní občany a občanky. Společenství kolem mateřských center patří k dobrým příkladům participace na komunitním životě, a právě proto potřebuje ve svém snažení posílit, zvýšit občanské kompetence a povzbudit k trvalému aktivnímu ovlivňování života společnosti a to zejména na lokální úrovni.

CÍL STUDIJNÍ CESTY

Naším hlavním cílem bylo seznámit se s norským systémem aktivního zapojování občanů do spolupráce v rámci komunálního života a získat informace o síťování NNO na konkrétním příkladu v obci Nord-Odal. Zaměřili jsme se na občanský sektor a spolupráci s obcí, na komunální politiku i na rovné příležitosti žen a mužů. Avšak díky otevřenosti hostitelské strany a díky podpoře našich průvodců jsme získali mnohem více. V každém případě zkušenosti zahrneme též do metodiky, která v rámci projektu vznikne.

PROGRAM STUDIJNÍ CESTY

23. června – úterý

Odpoledne: Příjezd – ubytování – prohlídka obce

Večer: Uvítání zástupci obce Nord-Odal: starostkou Lise Selnes a tajemníkem Runarem Kristiansenem – oslava letního slunovratu

24. června – středa

Dopoledne: Obecní úřad Nord-Odal Kommune – Lise Selnes a Runar Kristiansen

Mateřská škola (Sand kindergarden) – Astrid Sutterud, ředitelka

Pečovatelský dům (Nord-Odal nursing home) – Jan Even Rønning, hlavní pečovatel

Odpoledne: Chráněné dílny (NIPRO)

Základní škola (Garvik School) v Mo – Unni Torkildsen, ředitelka

Večer: Tradiční norská „sousedská“ večeře

25. června – čtvrtek

Dopoledne: Chráněné bydlení (Småbruket)

Zdravotní středisko pro děti a mládež

Odpoledne: Národní ženské muzeum (Kvinnemuseet) v Kongsvingeru – Mona Holm, ředitelka

Večer: Exkurz do minulosti: projížďka po Velkém jezeře v historické lodi – ochotnická performance vikingské tradice

26. června – pátek

Celý den: Návštěva Osla – Roar Lishaugen – historie, tradice a současnost

27. června – sobota

Dopoledne: Život na statku

Obecní muzeum

Sdružení pro veřejné zdraví (Nord-Odal Sanitetsforening)

Odpoledne: Život na salaši

Večer: „Česká večeře“ – prezentace českých tradic a zhodnocení studijní cesty s paní starostkou Lise Selnes

28. června – neděle

Dopoledne: Individuální program

Odpoledne: Odjezd

MÍSTNÍ REÁLIE

Obec Nord-Odal leží v regionu Hedmark od hlavního města Oslo (95 km). Do Prahy je odsud blíže (1.466 km) než na nejsevernější místo Nórska North Cape (1.900 km).

Rozlohou je Nord-Odal (508 km²) o trochu větší než Praha (496 km²), ale má jen něco málo přes 5 tisíc obyvatel. 78 % plochy tvoří lesy.

Roční rozpočet pro rok 2015 činí: 358.000.000,- NOK (40.885.315 €). Třeba dodat, že daně vybírá sama obec. Systém výběru daní je zcela transparentní nejen pro obec, ale i pro občany, kteří mají rovněž přehled o hospodaření.

Na radnici převažují ženy (85 %), ze 7 vedoucích odborů je 6 žen. Při rovnocennosti muže a ženy ve výsledcích výběrového řízení přijímají ženu. Jedná se o způsob, jak podpořit trend, aby v budoucnu bylo běžné přijímat ženy i bez kvót.

Výraznou „stmelovací“ roli v obci sehrává starostka Lise Selnes, která získala přirozenou autoritu otevřeným a přátelským chováním ke každému bez rozdílu.

Během pobytu se nám svěřila: „*Základem úspěchu je otevřenost. Obec si musí stanovit reálné cíle a s těmi občany průběžně seznamovat.*“ A k tomu dodává, že „je velké umění, naučit se říkat ne“.

Vychází z motto "Be proud but never satisfied.". Není divu, že se Lise – jak ji všichni místní oslovují – stala nejoblíbenější starostkou regionu.

INSPIRACE Z NAVŠTÍVENÝCH ORGANIZACÍ

Paní starostka nás provedla „průřezovými“ organizacemi, které spravuje obec tak, abychom si udělaly ucelený přehled o činnosti obce. Nelze napsat, že život v Norsku se diametrálně liší od života u nás, přesto však jsme na odlišnosti, které považujeme za velmi inspirativní, narážely na každém kroku. Naše postřehy by tak vydaly na tlustou knihu. Zjednodušeně řečeno po celou dobu nás provázely pocity otevřenosti a důvěry, motivace a spolupráce.

Mateřská škola (Sand kindergarden)

Mateřské školy jsou běžným zařízením, které pečuje o děti od jednoho roku do přestupu na základní školu. Síť mateřských center stála u zrodu návrhu zákona o dětských skupinách a nejen díky tomu máme přehled jak o systému MŠ u nás, tak i o podmínkách dětských skupin. Podle našich norem by zdejší škola neprošla ani jako dětská skupina, nad byrokracií a hygienickými podmínkami tu totiž převládá selský rozum a snaha vést děti přirozenou cestou k zájmu o poznávání, k toleranci a svobodnému rozhodování.

Školku navštěvuje 83 dětí (kapacita 90 dětí), ty jsou rozděleny do pěti oddělení – zejména ty nejmenší, které potřebují individuální péči a jiný odpočinkový režim, jsou samostatné. Pracuje tu 32 lidí na částečný či plný úvazek, tedy na tři děti jedna osoba.

Místnosti jsou dělené tematicky, tedy podle programů, které se tu odehrávají (centra aktivit) – kreativní činnosti (výtvarné, hudební, dramatické), pohybové, intelektuální (čtení). Děti rovněž tráví většinu času venku jak na zahradě kolem, tak i v lese za školkou. Uvědomili jsme si, že zdejší školka má velmi blízko k doslovnému překladu obecného názvu Kindergarden - „dětská zahrada“.

Rozvoj schopností a dovedností tu staví na projektech. Pracuje se s plány, ale ty se mění v případě, kdy samy děti sdělí svoji aktuální potřebu či zájem, pak se skupina operativně zabývá jejich nápadem. Projekty a nejrůznější aktivity se dokumentují (i fotograficky) a prezentují rodičům, záznamy slouží i jako inspirace dalším učitelům a učitelkám.

Velmi inspirativní je metodické vedení pracovníků a pracovníc, nezapomíná se ani na jejich fyzické zdraví, třeba tím, že i děti sedí na židlích pro dospělé, nebo že mají posuvný přebalovací pult. Všude visí 7 cílů rozvoje schopností a dovedností, ke kterým vedení dětí směřuje. Jednotlivé činnosti mají svůj „pytlík“ s potřebnými pomůckami. Na nástěnkách visí rovněž materiály na podporu rozvoje dětí.

Postřehů, které by mohly inspirovat v českém předškolním systému, bychom mohli sdílet bezpočet. Vybíráme ty pro nás nejzajímavější. Například, že děti mají na svých poličkách svoji fotografii namísto u nás běžných značek typu zvířátka, kytičky, ovoce, zelenina apod., kladou totiž důraz na individualitu; na mnoha místech visí zrcadla, protože děti se na sebe rády dívají; u vchodu je dětský zouvák a sušáky na boty visí na radiátorech, aby se děti mohly učit samostatnosti.

Každé dítě má svůj šanon, kde se zachycuje jeho vývoj. Šanon s ním pak „postupuje“ do základní školy. Spolupráce školy a školky patří k samozřejmostem, stejně jako spolupráce s rodiči¹. Zájem dítěte se staví před zájem rodičů, ale veškeré problémy se řeší společně². Učitelé základní školy se seznamují s dětmi během posledního předškolního roku, aby se připravili na skladbu dětí, na jejich individuality a popřípadě mohli zavčas řešit jejich osobní problémy či potřeby. Děti též poznávají školní prostředí (minimálně pětkrát za rok školu navštíví) a prvňáčci se zase chodí podívat zpět do školky. Děti z různých školek si pak chodí společně hrát, aby se poznaly předem.

Hygienické podmínky nás „šokovaly“, ale zároveň utvrdily v názoru, že stačí trocha selského rozumu. Například: 1 WC (velká mísa se stoličkou) na cca 10 dětí společně s dospělými. Paní ředitelka to okomentovala slovy: „*Doma přece také nemáte dětský záchod.*“ Nenajdete zde žádné speciální výlevky na špínu atd. Také nás překvapilo, že děti nechodí hromadně spát, mají zde koutky na spaní, když si dítě potřebuje odpočinout. Na druhou stranu, až úzkostlivě dodržují hygienu (dezinfekci) rukou, u každého vstupu do místnosti visí dezinfekční prostředek.

V každém případě vyzařuje celková atmosféra klidu tvůrčího prostředí pro rozvoj dětí, které jsou vedeny od malička k rovným příležitostem, toleranci a spolupráci. Žádné soutěže, kdo je nejlepší, ale vědomí, že každý máme svoji cenu a vzájemně se potřebujeme. Vystihuje to básnička ve školce:

Zlatý kruh
je opravdu velký
a je v něm místo pro všechny ruce.
Žádná není největší
žádná není nejmenší
nikdo není první
a nikdo není poslední.
Držíme se pevně a každý ví,
že náš kruh je ukován
z dobrého přátelství.

Osobní postřeh Jiřiny Chlebovské: „*Obdivovala jsem, jaký tam byl klid. Naše děti pořád ječí a víc dětí pohromadě znamená díru v hlavě, tam bylo ticho. Ani učitelky jsem neslyšela na děti křičet. U nás si myslíme, že musíme mluvit nahlas, aby nás děti slyšely.*“

¹ Respekt k přání rodičů mimo jiné dokládá, jak složité bylo vyhledat dvě až tři děti, které by se mohly vyfotografovat s paní starostkou a s námi do místních novin.

² U nás obávaná organizace Barnevern se uchyluje k odebrání dětí až po té, co všechny snahy práce s rodiči selžou.

Základní škola (Garvik School)

Základní škola navazuje na mateřskou školu svým přístupem k individualitě dítěte a jeho individuálnímu rozvoji. Pracují projektovým systémem a kladou důraz rozvoj měkkých dovedností a na spolupráci nejen dětí, ale též pedagogů. Vedení školy velmi dbá na příjemné zázemí pedagogického sboru a na jejich relaxaci (viz sborovna na fotografii).

Centrálním prostorem se stala aula, kde se odehrávají společná setkávání a také divadla či jiné performance. Vybavení tříd odpovídá projektovému vyučování. Pravdou je, že se nám svěřili, že všeho moc škodí a že se částečně vrací ke kombinaci klasické frontální výuky a projektových programů s důrazem na celostní přístup a rozvoj.

Škoda, že právě začaly školní prázdniny a ve škole byli jen někteří z učitelek a učitelů, děti pochopitelně žádné. Atmosféra školy bez dětí neumožňuje celkový dojem, jen uspořádání a vybavení tříd, obrázky dětí na stěnách a výklad paní ředitelky naznačují, jak asi život ve škole probíhá.

Osobní postřeh Jiřiny Chlebovské: „Potěšilo mne, že v porovnání je přístup naší ZŠ pokrokový dost včetně vybavení interaktivními tabulemi.“

Zdravotní středisko pro děti a mládež

Pojem „zdravotní středisko“ evokoval docela jinou představu. Přivítaly nás milé, otevřené, přátelské a důvěryhodné ženy a představily nám širokou škálu činnosti zaměřené na prevenci v rámci péče o těhotné ženy a o děti od narození do 20 let, samozřejmě za doprovodu rodičů. Svým způsobem činnost a programy připomínají kombinaci dětského lékaře a mateřských center, tak trochu „dva v jednom“. Role zdravotního střediska spočívá v propojování všech rezortů, které se týkají dětí. Obec má povinnost ze zákona ho zřídit, stejně tak i instituci „porodní báby“.

Středisko zajišťuje: péči porodní báby a gynekologa, preventivní školní prohlídky, službu ve škole zvanou „Den otevřených dveří“ – 2x týdně možnost konzultací jak pro děti, tak i rodiče. Děti se prý často svěřují se svými problémy. Pracovnice střediska ledují psychický i fyzický vývoj dítěte, očkují. Zajímavá pro nás byla informace, že očkování není povinné, pouze doporučené, ale že téměř 100% rodičů nechává děti očkovat.

Práce s rodiči je zaměřená podobně jako u nás práce mateřských center, a sice na prevenci, na detabuizaci choulostivých témat. Při komunikaci s rodiči používají pozitivní příklady, nestraší, ale motivují.

Zdravotní pracovnice samy problematické situace neřeší, ale spolupracují jak s rodiči a se školou, tak i s dalšími odborníky od lékařů a psychologů až po policii. Samozřejmě i s Barnevernem. První, na koho se zaměřují, jsou rodiče, mají pro ně programy už od útlého věku dětí, a pak pokračují ve spolupráci se školou.

Osobní postřeh Rut Kolínské: „To, co se snažíme u nás v mateřských centrech budovat ze spodu, a sice spolupráci všech, kteří mohou na poli primární prevence pomoci, to v Norsku organizuje obec shora. Je pravdou, že v Norsku je podchyceno každé dítě a jeho rodiče od narození, takový dopad mateřská centra nemají. U nás jsou děti podchyceny též všechny, ale ne komplexně – putují z jedné péče do druhé. A spolupráce u nás stále moc nefunguje.“

Pečovatelství (Nord-Odal nursing home)

Péče o potřebné seniory se pro nás překvapivě odehrává ve stejném duchu jako péče v mateřské škole, je totiž zaměřena na individuální potřeby jedinců. Odráží se to jak v počtu pečujících, tak i v podmínkách bydlení. Jedná se občas i o zdánlivé drobnosti, které však v životě seniorů mohou sehrávat zásadní roli, například možnost volby pití k jídlu.

Každý má svůj vlastní pokoj. Otázka kolik osob spolu sdílí pokoj, uvedla ředitel, který nás provázel, do rozpaků, nechápal, proč se ptáme. Pokud sami chtějí, mohou mít i vlastní nábytek. Pokoje jsou technicky přizpůsobeny tak, aby obslužnost klientů byla co nejjednodušší. Například pojízdne rampy, které vedou do koupelny a na záchod.

Obec a vedení domova se snaží propojovat život seniorů s běžným životem. Spolupracují s dobrovolníky, kteří chodí číst, povídat si nebo pomáhat při arteterapii. Výrobky z výtvarné díly se prodávají na dobročinných bazarech ve prospěch domova. Fyzioterapeutické a ergoterapeutické služby mohou využívat v rámci volné kapacity vedle klientů i místní občané – dospělí i děti. Fyzioterapeuti rovněž navštěvují domácnosti a radí, jak přizpůsobit prostředí pro seniory a také s cvičením. Jídlo z místní kuchyně rozvázejí také do domácností.

Osobní postřeh Petry Benešové: „Uvědomila jsem si na tom, že když se ubytuji v hotelu, tak je samozřejmé, že tam jsem sama. Pro naši společnost je nepřijatelné, aby vedle mne do pokoje dali spát někoho, koho neznám. A my v domovech důchodců klidně dáme vedle sebe na postele lidi, kteří se neznají, nemusejí se mít rádi, a přesto tam musí žít několik let až do smrti.“

Chráněné dílny (NIPRO)

Nečekaným zážitkem se nám stala návštěva chráněné dílny. Vycházejí z teze, že každý má právo být užitečný, mít pocit, že ho společnost potřebuje. A proto se snaží motivovat postižené – fyzicky i mentálně, aby v rámci svých možností pracovali. Aby pracovat opravdu mohli, dostávají jednoduché dílčí úkoly, na které stačí – například odstříhávání sponek, skartování novin, stříhání novin a stáčení do ruliček.

Radost a pýchu, s jakou nám ukazovali, co dělají, nelze popsat. Výrobky se vedení dílny navíc snaží propojovat co nejvíce s potřebami místních lidí, a tak například vyrábějí ze starých novin „podpalovače“ do kamen – rolička novin napuštěná hořlavou látkou. Dílna proto nemá problém s odbytem a je finančně soběstačná.

Chráněné bydlení (Smabruket)

Návštěva chráněného bydlení dokreslovala systém práce s postiženými. Ta spočívá – jak bylo výše napsáno – v motivaci k aktivnímu životu. Klienti, kterých je v daném komplexu šest, žijí ve společné komunitě, ale mají každý svůj malý byt (kuchyň, pokoj a příslušenství). Pečují či lépe řečeno „provází“ je dva pracovníci přes den a jeden v noci.

Cílem spolupráce asistentů je vést klienty k samostatnosti, proto dělají vše sami, jen když je potřeba, jsou jim asistenti k ruce. Mají seznam dnů v týdnu a popis kde a kdy mají být, jaké úkoly je čekají. Vedle toho seznam domácích prací rozdělený na sloupce napovídá, co udělají sami a kde potřebují podporu. Každý prochází analýzou schopností a dovedností, aby bylo možné jim najít takovou práci, která odpovídá jejich možnostem a zároveň, aby měli šanci se také dál rozvíjet.

Bydlením nás provázel Marius (Downův syndrom), se kterým jsme se viděli den předtím v chráněné dílně. Už tam nám hlásil, že se na nás těší. Dorozumí se anglicky a nás překvapil uvítacím „proslovem“ v češtině, který si sám díky internetovému překladaci připravil. Pochlubil se nejen svým životním heslem „Život je krásný víkend“, ale i hrou na bicí a zálibou v rodokmenech.

Marius pracuje dva dny v potravinách, kde připravuje bagety, dva dny v chráněné dílně, v pátek uklízí u sebe i společné prostory, pere a připravuje večeři pro všechny. S nadšením se nám svěřil: „Já si umím život užívat, když mám v pátek hotovo, tak jdu benzínku, dám si Coca-Colu, hamburger a hranolky.“

Spolu s asistujícím pracovníkem vyprávěli o festivalu na podporu inkluze Morodalsfestivalen (www.morodalsfestivalen.no/), na jehož organizaci se Marius podílí a také koncerty moderuje.

Osobní postřeh Petry Benešové: „*Vztah mezi vychovatelem a Mariem je plně rovnocenný, respektující, čistý. Vychovatel je mu průvodcem, který ho posouvá dál a podporuje.*“

Národní ženské muzeum (Kvinnemuseet) – Kongsvinger

Nápad zajet do Kongsvingeru do Národního ženského muzea padl už v Praze při přípravách – kupodivu od našeho průvodce Roara. Věděl totiž, že se jedná o jedno z „našich“ témat a že muzeum od Nord-Odal není daleko (cca 50 km). Roar muzeum navíc znal, protože v něm před lety pracoval. Norsko, co se týká problematiky rovných příležitostí pro všechny – ženy, muže, handicapované, nejruznější menšiny, patří k nejotevřenějším nejen v Evropě ale i na celém světě. Stačí porovnat historická data:

1884 – založena Norská asociace pro ženská práva

1901 – omezené volební právo pro ženy na lokální úrovni, 1907 na národní úrovni

1911 – ženy poprvé zvoleny do parlamentu

1945 – první žena ministryní ve vládě

1961 – první farářka

1972 – legalizace homosexuality

1974 – první předsedkyně politické strany

1981 – první premiérka

1987 – mateřská dovolená rozšířena z 18 na 42 týdnů, 1993 muži dostali 4 týdny rodičovské

1992 – univerzitní studia dokončí více žen než mužů

1993 – první biskupka v Norsku a předsedkyně parlamentu

1994 – právní ochrana proti sexuálnímu harasmentu

2007 – poprvé více žen ve vládě než mužů

Dnes – premiérka a ministryně financí

I přes stav společnosti, který naznačují výše uvedená data, se snaží zdejší muzeum oslovovat širokou veřejnost, otevírat tabuizovaná či kontroverzní témata (např. jako vojenská služba pro ženy). Genderovou problematiku pojmají opravdu vyrovnaně z pohledu žen i mužů. Ostatně nutno dodat, že mnohé stereotypy ve vnímání role ženy a muže stále přetrvávají. Proto usilují o společnost přátelskou dětem, o posilování sdílené péče v zájmu dítěte – rodičovskou si bere matka i otec, ale měla by být ještě více posílena role obou rodičů a otcové by měli převzít více péče o dům a rodinu. Také pracovní život by měl být více přátelsky nastaven vůči závazkům péče o dítě, pracovní den by měl být zkrácen.

Kromě toho se zabývají i takovými tématy jako je sexuální svoboda, potlačení násilí, prostituce, pornografie a ukončení tyranie krásy a komercializace ženského těla.

Zaměřují se i na stabilizaci „ženské politické scény“, na prosazování diverzity a odstraňování diskriminace menšin, na mezinárodním poli na prosazování rovných příležitostí, a to zejména v oblasti odstraňování chudoby (sesterská solidarita).

Ženská muzea začala vznikat i v dalších zemích (Dánsko, Vietnam ...), dnes existuje Síť ženských muzeí.

Osobní postřeh Lucie Nemešové: *Největším zážitkem pro mne byla místnost s hračkami a roh s ilustrací "ženského" a "mužského" světa s důrazem na to, že muž bývá stereotypně chápán jako vládce vnějšího světa a žena jako vládkyně toho vnitřního (domácnosti) a že stejně jako muži mohou utlačovat ženy "venku", ženy mohou utlačovat muže "doma".*

Sdružení pro veřejné zdraví (Nord-Odal Sanitetsforening)

Koncem 19. století vzniklo ženské sdružení Sanitetsforening, které má dnes pobočky v každé norské obci. V Nord-Odal jsou 2, které spolu trochu soutěží, z čehož podle paní starostky obec profituje. Pořádají taneční kurzy ve škole, školní ples, kurzy o sexuální výchově pro děti, sbírají oblečení na charitu, provozují sociální kavárničku a dobročinný obchůdek – bazar, kam lidé věci věnují nepotřebné věci a další si je kupují, před Vánoci mívají jarmark rukodělných výrobků. V obci mají cca 200 členek. Starostka, jak pravila, je „samozřejmě taky členkou“. Spolek staví na dobrovolnické práci. My jsme měli příležitost zúčastnit se dobročinného bazaru, který otevírají každou sobotu. Ceny se nám zdály velmi nízké.

Manželka kapitána lodi, na které jsme projeli Velké jezero, jen tak nám i sobě přiblížila vikingskou tradici.

Vel – „okrašlovací spolek“

Spolek jsme sice nenavštívili, ale „stopy“ jeho činnosti jsme mohli vidět na každém kroku – například upravené cesty, lavičky a cedulky s básničkami podél jezera. V zimě udržují rovněž lyžařské stopy. Podíleli se též na vybudování pomníku obětí Andrease Breivika, v každé obci, odkud oběti pocházely, stojí obdobný pomník. Okrašlovací spolky vznikaly a vznikají z iniciativy jednotlivců – často učitelů, proto teritoriálně kopírují staré školské okrsky.

INSPIRACE ZE SPOLUPRÁCE OBCE A OBČANŮ

Proniknout do zdejšího systému nebylo snadné. Na první pohled vše fungovalo, ale nebylo jasné jak. Naše dotazy na systém odrážely naši českou zkušenost s neziskovým sektorem. I v Norsku je neziskový sektor ukotven v zákoně, který upravuje pravidla vzniku a fungování organizací, ale neziskový sektor je tu brán jako přirozená součást společnosti, stejně jako vzájemná spolupráce. Mnoho aktivit vzniká spontánně zdola jako neformální dobrovolnické aktivity a ty jsou přijímány stejně partnersky jako organizace formální. Norové tedy nemají potřebu rozlišovat hranice mezi nimi, a proto nechápali některé naše dotazy, které vycházely z požadavku českých podmínek všechno formalizovat.

V tom spatřujeme velký rozdíl mezi občanským sektorem v Norsku a v České republice. S největší pravděpodobností tomu tak je díky přirozenému nepřerušnému historickému vývoji demokratické společnosti v Norsku. Zatím co u nás komunistický režim rozvoji občanských aktivit nepřál, k demokracii se sice hlásil, ale potlačoval ji. I po dvaceti pěti letech po sametové revoluci narážíme v českém prostředí na tendenci nedůvěřovat systému, obcházet zákony a tak trochu si hrát na „vlastním písečku“, v Norsku nás překvapila důslednost v dodržování zákonů či předpisů, otevřenost, důvěra a vzájemná podpora.

Pravidla jsou jasně nastavená včetně sankcí za jejich nedodržování. A motivace zákony dodržovat je daná také i tím, že člověk, který pracuje na státem placené pozici, může ztratit zaměstnání. Například v Norsku je ve srovnání s našimi podmínkami povolená poměrně nízká rychlost na silnici (v obci 50 km/h, mimo obec 80 km/h, na dálnici 90 km/h), přesto si málokdo dovolí jet rychleji, protože nedodržování silničních předpisů (především nejvyšší povolené rychlosti) není tolerováno. Platí nulová tolerance a pokuty dosahují řádu desítek až statisíců.

Jedná se o zdánlivé maličkosti. Například otevřené salaše, kdy může přichozí salaš využít a putovat dál. Zajímavou zkušeností byla pro nás i jízda vlakem, kdy v označených vagoněch neprochází průvodčí, a tak tam nastupují pouze ti, kdo mají dlouhodobé předplatné.

Otevřenost začíná od hlavy státu – tedy krále Harald V. Oblibu, důvěru si získal právě svým přátelským přístupem k veřejnosti. Podobně získala přízeň i paní starostka. Nejedná se o rovnostářství, ale vzájemnou úctu k hodnotě každého jedince, jeho přínosu pro společnost.

Nečekaně v kontextu těchto postřehů zazněly ale také obavy z téměř absolutní svobody projevu v sociálních médiích, protože lidé začínají mít pocit, že se stačí vyjádřit pouze tam a není potřeba pak už chodit k volbám.

Věříme, že sdílení našich zkušeností z norského prostředí může inspirovat jak vedení mateřských center, tak i lokální političky, které z mateřských center pocházejí.

Učili se od Lise